

אוניברסיטת תל-אביב - הפקולטה למדעי החברה בשיתוף היחידה למעורבות חברתית ממעורבות אישית ועד הובלה חברתית: שיקולים חברתיים בתהליכי קבלת החלטות

ד"ר מייק נפתלי

א. תיאור הקורס

הקורס "ממעורבות אישית ועד הובלה חברתית: שיקולים חברתיים בתהליכי קבלת החלטות" הינו קורס חדשני המשלב לימוד אקדמי לצד התנסות מעשית. מרכיב מרכזי בקורס עוסק בהעמקה בידע תיאורטי בנושא שיקולים חברתיים וסביבתיים ותרגומו לכדי התנסות בגיבוש עמדה חברתית בתהליכי קבלת החלטות. החיבור היישומי בין הלימוד התיאורטי האקדמי ובין הנגיעה במציאות החברתית מוסיף לסטודנטים ממד חשוב, ייחודי, מעניין ומאתגר לתהליך ההכשרה כבעלי מקצוע בתחומם, כאזרחים וכמנהיגים.

מטרתו העיקרית של הקורס הינה למצב שיקולים חברתיים, כחלק מהשיקולים המהותיים, בתהליכי קבלת ההחלטות האישיים, הארגוניים והציבוריים של הסטודנט. ישנו ערך עצום לכך שסטודנטים שבעתיד הלא רחוק ייקחו חלק פעיל ויעצבו תהליכי קבלת החלטות, יתייחסו לשיקולים חברתיים כחלק בלתי נפרד ומהותי בתהליכי קבלת ההחלטות שלהם.

במהלך הקורס יבחרו מעגלים שונים המעשירים את הפרספקטיבה של הסטודנטים לגבי מודלים ותהליכים לקבלת החלטות. יבחנו ויינתנו דוגמאות לפרקטיקות שונות בהם משתלבים שיקולים חברתיים וסביבתיים בסוגים שונים של תהליכי קבלת החלטות.

בהיותו קורס ייחודי ושונה, יתמקד הקורס בשאלת מקומו של היחיד בשילוב שיקולים חברתיים בתהליכי קבלת ההחלטות הפרטיים שלו, ככלי לשינוי חברתי ולבחינת המציאות החברתית הסובבת כל אחד מאתנו; בד בבד עם בחינת מקומם ותפקידם של הגופים הציבוריים, של "המגזר שלישי" ושל ארגונים עסקיים בשילוב שיקולים חברתיים בתהליכי קבלת החלטות ברמת המאקרו. יושם אף דגש על הפרקטיקה של יצירת שינוי דרך קבלת החלטות, המעלה על נס שיקולים חברתיים. במסגרת הקורס ידרשו הסטודנטים לעסוק בנושאים השונים שלמדו בקורס באמצעות עשייה אקטיבית.

הקורס ישלב הרצאות פרונטאליות, הרצאות אורח וכן מפגשי הכשרה לקראת ההתנסות שיינתנו לתלמידי הקורס. השיעורים יינתנו על ידי המרצה, בשילוב מרצים אורחים שיתמקדו בדוגמאות לשיקולים חברתיים במרחבים שונים – סביבתי, מדיני, כלכלי ועוד.

הציר המרכזי של הקורס יעסוק בנקודת המבט החברתית האישית של המשתתפים, במעורבות חברתית מקיימת, תוך הבנה מהי מעורבות חברתית? ומהי מעורבות חברתית מקיימת וכן מהי אחריות חברתית בראי הפרט והחברה כמכלול.

הקורס הינו קורס של 4 נ"ז, מיועד ל-30 סטודנטים מהפקולטה למדעי החברה, תואר ראשון (שנים ב' ו-ג').

ב. מבנה הקורס:

1. סמסטר א': יתמקד בנושאים של מעורבות חברתית ואחריות חברתית, על פי החלוקה הבאה:

- מבוא לאחריות חברתית - 3 שיעורי מבוא שיתמקדו באחריות חברתית ובהיסטוריה של החברה האזרחית, סוגים שונים של סוציאליזם עד המאה ה-21.
- שיעור מיפוי - שיעור שיעסוק במיפוי סוגיות חברתיות ובחינת הנושאים המעניינים את הסטודנטים בהקשר זה. בשלב זה אף יועבר שאלון לסטודנטים אשר יתמקד בשאלות: איזה סוגיה חברתית מעסיקה אותך ומדוע? בעקבות ההתמקדות בסוגיות ידונו פרקטיקות שונות של אחריות קהילתית, דרך פגישות עם אנשים מובילים בכל מוקד השפעה.
- 3 שיעורי העמקה בסוגיות של אחריות חברתית כגון משמעות של חברה אזרחית מהי?, תנועות מחאה בין לאומיות, אחריות קהילתית והשפעות הגלובליזציה, כולל היבטים של צדק חברתי - זכויות חברתיות וזכויות אזרחיות.
- 4 שיעורים על הפרקטיקה של אחריות קהילתית - אחריות אישית, התנדבות, יזמות חברתית, אקטיביזם הלכה למעשה, השפעה חברתית. סדרת מפגשים משולבים של מרצים חיצוניים יחד עם ד"ר מייק נפתלי להסבר על הפרקטיקות השונות ליישום אחריות קהילתית. 45 דקות ראשונות במפגש יהיו להסבר הפרקטיקה ו-45 דק' נוספות יהיו מפגש עם מרצה חיצוני מכל תחום.
- 2 שיעורי פרזנטציות - מצגת של המטלה המסכמת של סמסטר א' (פרוט בסעיף מטלות בקורס): בחירת הסוגיה, הצגת נתונים על הסוגיה, הגדרת המרחב בו תתבצע הפעילות וחשיבה על דרכי יישום.

2. סמסטר ב': יתמקד בעשייה החברתית הלכה למעשה, לאור פרופיל הסטודנטים המשתתפים יבחנו

המשך הרצאות על הפרקטיקה של אחריות קהילתית:

- עשייה חברתית בהתאם לסוגיה שנבחרה על ידי הסטודנטים.
- מפגשי הכשרה אחת לשלושה שבועות
- יום עיון מסכם - "הסיום הוא רק התחלה" - יום עיון בו יוצג היישום של הסטודנטים בפועל ותיעד התהליך.

ג. העשייה החברתית במסגרת הקורס: "תעביר את זה הלאה": בחירת אג'נדה מרכזית/נושא או סוגיה

שנידונה בסמסטר א' והעברתה הלאה בזירה ציבורית כלשהי.

בסמסטר א' הסטודנטים יבחרו סוגיה או נושא מרכזי בסביבתם בו ירצו להתמקד (ייתכן מרשימת נושאים באם יהיה צורך – כגון בטחון תזונתי, בריונות, גזענות, תיוג וכו') ויגדירו מרחב השפעה¹, קהל יעד בו ידונו בסוגיה זו וכלי ביטוי² להעברת הסוגיה. בסמסטר ב' הם יעסקו ביישום ובביטוי הסוגיה הלכה למעשה כולל תיעוד התהליך והתוצר הסופי.

שעות עשייה חברתית ופלטפורמה לפעילות – העשייה החברתית תתקיים בזוגות או בשלישיות, מינימום 30 שעות עשייה חברתית, על בסיס סוגיית הסטודנט. תינתן אפשרות להתלוות לארגון חברתי העוסק בסוגיה בה מתמקד הסטודנט.

הכשרה: 2 מנחים שילוו את הקבוצות באופן פרטני, אחת לשלושה שבועות, על פי הסוגיה שבחרו בה. ההנחיה תיעשה על ידי צוות היחידה למעורבות חברתית ותתמקד בנושאים של ליווי לאחריות פעילה בהתמודדות הסטודנטים עם סוגיה חברתית ובאמצעי וכלי ביטוי להצפת הסוגיה בקרב קהל היעד הנבחר.

ד. מטלות בקורס:

סמסטר א': הגשת מסמך הצעה המתמקד בהעברת סוגיה חברתית במרחב השפעה נבחר –

8-10 עמ':

1. סוגיה חברתית מרכזית נבחרת – התמקדות בסוגיה והצגת נתונים.
2. מרחב השפעה ואוכלוסיית יעד – התמקדות בקהל היעד עליו ירצו להשפיע ולדון עמו בסוגיה.
3. פיתוח כלי ביטוי להעברת הסוגיה ומחשבה על דרכי יישום.

סמסטר ב': יישום ההצעה, תיעוד התהליך והגשת מסמך המלצות להמשך (עד 10 עמ').

ה. ציון: המטלה הסופית תוגש על ידי כל תלמיד בנפרד והציון יהיה אישי. הציון יינתן על פי העמקה בסוגיה וכן על

פי עמידה בפרמטרים התוצאתיים הבאים:

- כיצד הפעילות הנבחרת השפיעה על האנשים – שאלון משוב של לפני ואחרי.
- המשכיות לעתיד עבור הסטודנטים – איך אפשר להמשיך את ההתמודדות עם הסוגיה הלאה מתוך ההתנסות.

¹ **מרחב ההשפעה** – איפיון ובחירה של קבוצת אנשים ו/או קהילה שיש עניין לעניין, לחשף, לרתום, להעצים אותם סביב - הסוגיה החברתית ו/או המצוקה החברתית ו/או האתגר החברתי ו/או המציאות החברתית. קבוצת ההשפעה יכולה להיות לדוגמא: קבוצת עמיתים באוניברסיטה, תלמידי בתי ספר, עמיתים לעבודה, מעגלי חברים... ציבור הרחב וכדומה.

² **פיתוח כלי ביטוי** – האופן שבו תיחשף, תוצג ותלובן האג'נדה החברתית – כגון אמצעים אודיו ויזואליים, כלים בתחום הניו מדיה, אירועים ציבוריים (כנסים, החתמת עצומות...) ועוד

<p>ו. מקורות קריאה (ספרים ומאמרים) בסיסיים לקורס:</p>
<p>אדלמן, א., גבעוני, מ., ירון, נ., קני, י. (2012) <u>קריאת המחאה לקסיקון פוליטי (-2011)</u>. קו אדום, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל אביב. (פרקים נבחרים)</p>
<p>גדרון, ב., בר, מ., כץ, ח. (2003) <u>המגזר השלישי בישראל בין מדינת רווחה לחברה אזרחית</u>. הוצאת הקבוץ המאוחד, תל אביב. (פרקים נבחרים)</p>
<p>גידנס, א. (2000). <u>הדרך השלישית – תחייתה של הסוציאל-דמוקרטיה</u>. ספרי חמד, ידיעות אחרונות, תל אביב.</p>
<p>דה בוונו א. (1995) <u>יצירתיות רצינית – שימוש בחשיבה לאטרלית ליצירת רעיונות חדשים</u>. מכון ברנקו וייס, ירושלים.</p>
<p>יונה, י., ספיבק, א. (2012). <u>אפשר גם אחרת מתווה לכינונה של חברה מתוקנת</u>. קו אדום, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל אביב. (פרקים נבחרים)</p>
<p>יונס, מ. (2009) <u>עולם ללא עוני – היזמות העסקית שכובשת את העולם</u>. אחוזת בית, הוצאה לאור, תל אביב. (קריאת חובה)</p>
<p>יקבוביץ, א., נפתלי, מ., גדרון, ב., בר מור, ה. (2002). <u>הנהלות ציבוריות של ארגוני המגזר השלישי בישראל: מאפיינים והיבטים מבניים, תפקודיים וארגוניים</u>. המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי, אונב' בן גוריון בנגב. עמ' 29-6.</p>
<p>לימור, נ. (2002) <u>הנהלות ציבוריות של ארגונים ללא כוונת רווח</u>. ספריית פרסומים מקצועיים, מגזר ההתנדבות והמלכ"רים-תל אביב. עמ' 21 – 94,</p>
<p>נואנו, פ. (2010). <u>יזם, יזמות הזדמנות – הסוד להצלחה בעסקים</u>. ספרי חמד, ידיעות אחרונות. תל אביב.</p>
<p>פלד, י., אופיר, ע. (2001) ישראל: <u>מחברה מגויסת לחברה אזרחית?</u> מכון ואן ליר ירושלים. הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל אביב. (פרקים נבחרים)</p>
<p>צבן, ה., אברוצקי ג., אורן, י. (2012) <u>קשרי ממשל חברה –סקירת ספרות</u>. גוינט ישראל, ירושלים.</p>
<p>רבין, י., יובל, ש. (2004). <u>זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות בישראל</u>. הוצאת רמות, אוניברסיטת תל אביב, תל אביב. (פרקים נבחרים)</p>
<p>שריר, מ. (2003) <u>מימדים לבחינת ההצלחה של מיזם חברתי-תוצר יזמות יחידנית</u>. המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי. אוניברסיטת בן גוריון בנגב.</p>
<p>Bornstein, D. (2007) <u>How to Change the World: Social Entrepreneurs and the Power of New Ideas</u>. Updated Edition. Oxford University Press. N.Y. (פרקים נבחרים)</p>

Bornstein, D., Davis, S. (2010). <u>Social Entrepreneurship: What Everyone Needs to Know.</u> Oxford University Press. N.Y. (פרקים נבחרים)
Brickman, P. Et Al (1982) <u>Models Of Helping And Coping.</u> American Psychologist Vol. 37, No. 4, 368-384
Dees, G.J., Emerson, J., Economy, P. (2001). <u>Enterprising Nonprofits: A Toolkit for Social Entrepreneurs.</u> John Wiley and Sons, Inc. N.Y. (פרקים נבחרים)
Dees, G.J., Emerson, J., Economy, P. (2002) . <u>Strategic Tools for Social Entrepreneurs: Enhancing the Performance of Your Enterprising Nonprofit.</u> John Wiley and Sons, Inc. N.Y. (פרקים נבחרים)
Holdsworth, C. (2010) <u>Why Volunteer? Understanding Motivations For Student Volunteering.</u> British Journal of Educational Studies Vol. 58, No. 4, December 2010, pp. 421–437
Nicholls, A. (2008). <u>Social Entrepreneurship: New Models of Sustainable Social Change.</u> Oxford University Press. N.Y. (פרקים נבחרים)
UNV (2011) <u>State Of World Voluntarism Report - Universal Values For Global Well Being.</u> UN.
Wolk, A., Kreitz, K. (2008) <u>Business Planning for Enduring Social Impact: A Social-Entrepreneurial Approach to Solving Social Problems.</u> Root Cause, Cambridge, MA. (פרקים נבחרים)
ז. רשימת מאמרים ומקורות מקוונים- ימסרו בנפרד.